

Prugberger Tamás*

A Debreceni Egyetem már működő közgazdaságtudományi és most alakuló jogtudományi doktori iskolájáról, és leendő együttműködésükről

A Debreceni Egyetem jogelődjénél, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen a közgazdaságtudományi képzés 1993-ban indult el a bölcsészkar keretei között, a Társadalomtudományi Intézetben belül. 1997 szeptemberére önálló intézetté alakult, majd 2000. február 1-jén önálló Közgazdaságtudományi Karrá vált. A következő évben létrejött a Kar doktori iskolája. Ebben jelentős szerepe volt annak, hogy a kari és az egyetemi vezetés két akadémiai doktort és három habilitált egyetemi tanárt teljes foglalkoztatású állásba helyezett, ezen kívül pedig további foglalkoztatású egyetemi tanárként a közgazdasági és üzleti tudományok képzésének beindulásától kezdve egy akadémiai doktor már itt oktatott. Az érvényes előírások értelmében ahhoz, hogy egy doktori iskola a Magyar Akkreditációs Bizottságtól megkaphassa a működési engedélyt három akadémiai doktorral kell, hogy rendelkezzen, akik közül kettőnek teljes állású oktatóként vagy kutatóként kell az iskolát működtető egyetemmel közalkalmazotti jogviszonyban állnia. Mivel a Közgazdaságtudományi Kar e feltételeknek megfelelt, az akkreditáció viszonylag problémamentesen zajlott, és megalkulhatott a Kar doktori iskolája. Kétévi működést követően bizonyos nehézség állt elő amiatt, hogy a belső tagok közül egy akadémiai doktor és egy habilitált egyetemi tanár kivált a Karról, míg a doktori iskola akadémiai doktor elnöke további foglalkoztatású egyetemi tanár lett. Fél éven belül azonban a doktori iskolához újabb főfoglalkozású D.Sc. tudományos fokozattal, illetőleg MTA doktora címmel rendelkező professzorok csatlakoztak belső tagsági jogviszonnyal. A Debreceni Egyetemmel és így a Karral is a professzori jogviszonyát megszüntetett akadémiai doktor azonban külső tagként továbbra is a doktori iskolánál maradt.

Ma a Közgazdaságtudományi Kar Doktori Bizottsága külső tagjainak a száma négy fő, akik közül az egyik az MTA levelező tagja, egy pedig az MTA doktora, ketten pedig a közgazdaságtudomány kandidátusai. A belső tagok száma a Doktori Bizottság elnökével együtt kilenc fő, akik közül három az MTA doktora, öt fő habilitált tanár, egy pedig a közgazdaságtudomány kandidátusa. A doktori iskola öttagú tanácsa két akadémiai doktorból és három habilitált tanárból áll. A doktori program hattagú tanácsában egy akadémiai

* Prugberger Tamás a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar kinevezett és a Jogi Kar tárgyvezető oktató egyetemi tanára. Email: tamas.prugberger@econ.unideb.hu

doktor és négy habilitált egyetemi tanár foglal helyet. Mindez persze nem azt jelenti, hogy ennyi közreműködő tagja lenne a doktori iskolának. A doktori iskola és a doktori program tanácsa ugyanis a doktori iskola belső tagjaiból áll össze. Mindez azonban azt mutatja, hogy a doktori iskola rendelkezik annyi megfelelő tudományos minősítéssel rendelkező taggal, hogy mind az iskola, mind a program tanácsát minden nehézség nélkül „standard” jelleggel össze tudta állítani.

A doktori képzés nappali rendes és levelező képzés keretében hat szemeszteren keresztül folyik. A nappali képzésre felvételi vizsgát kell tenni háromtagú bizottság előtt, míg a levelező képzésben részt vevőket felvételi elbeszélgetésen hallgatják meg. A felvételi vizsgán minimum 60 pontot kell összegyűjteni. Ez azonban még nem jelent automatikus felvételt. Felvételi követelmény a magas szintű nyelvtudás, a jó minőségű diploma és az átgondolt kutatási program. A képzés tematikája a tárgyakat két csoportba sorolja: kötelezően teljesíthető, valamint választható szakmai tárgyakra. A képzésben jelentős szerepet játszanak az előrehaladás ellenőrzésére a rendszeresen írandó „házi dolgozatok”, amelyeket a témavezetők a doktoranduszokkal átbeszélnek. Témavezető csak tudományos fokozattal rendelkező olyan oktató, illetve kutató lehet, akinek a témahirdetését a kari doktori tanács jóváhagyta, és aki ennek alapján felelősen irányítja és segíti a témán dolgozó doktoranduszok tanulmányait, kutatási tevékenységét, előmozdítva a doktorjelöltek fokozatszerzésre való felkészülését. Doktorjelöltté a doktorandusz a képzés lezárását, illetve az arról szóló igazolás kiadását követően válik.

A doktoranduszok kutatási tevékenységének ellenőrzését és kutatómunkában való előrehaladásuk figyelemmel kísérését még további két módon valósítja meg Karunk doktori iskolája. Az egyik mód az, hogy a doktori iskola valamennyi beiratkozott hallgatója minden félévben köteles 1-2 oldalas beszámolót készíteni *progress report* formájában. Ebben mutatják be a félév során végzett kutatási munkájukat. Ezen kívül a szervezett képzésben részt vevő doktoranduszok kötelesek kutatási fórumon részt venni. A kutatási fórum során minden jelölt legalább fél órás előadást tart kutatási témájáról, és az azzal összefüggésben végzett kutató-elemző munkájáról. Az előadás anyagát az előadónak a kutatási fórumot megelőzően 7-10 nappal 15-20 gépelt oldal terjedelemben le kell adnia. A kutatási fórumon történt részvételt és az írásban benyújtott előadás elfogadását a doktori iskola vezetése az indexbe tett aláírással igazolja. A doktori tanulmányok alatt legalább négy ilyen aláírást kell teljesíteni. Ennek hiányában a jelölt szigorlatra nem bocsátható

A Közgazdaságtudományi Kar doktori iskolájában négy fő szigorlati tárgy van: a globalizáció közgazdaságtana, makro- és mikroökonómia, valamint összehasonlító közgazdaságtan. A melléktárgyak száma összesen 36. Ezek közül három, kifejezetten jogi tárgy. Ilyen a gazdasági jog, a munkajog és a vállalkozási jog. Ezen kívül még tíz másik melléktárgy olyan, amelyhez jog is kapcsolódhat. Ilyen az agrárpolitika gazdaságtana, amelyhez szorosan illeszkedik az agrár- és a vidékfejlesztési jog, valamint a környezetvédelmi jog. A környezetvédelmi jog ezen kívül a környezetgazdálkodási melléktárggyal áll összefüggésben, míg a foglalkoztatás és munkaerő-piaci politika a munkajog foglalkoztatás-elősegítő részével. Ehhez kapcsolódik még a vidékfejlesztési jog, valamint a vállalkozási jog, ide értve az agrárvállalkozásokat is. A humán erőforrások regionális fejlesztése című melléktárgy szintén illeszkedik a foglalkoztatás jogaihoz. A szervezeti és vezetési stratégia kérdései, valamint a természetmenedzsment melléktárgyaknak a gazdasági jog mellett a vezető alkalmazotti jogviszony vonatkozásában ugyancsak erőteljes munkajogi hatásai vannak, a természetmenedzsment pedig még összefüggésben áll a környezetvédelmi jog-

gal, amelynek részét képezi a természetvédelmi jog. A gazdaságtörténethez kapcsolható a jogtörténet gazdaságjogi része, az államháztartás gazdaságtana melléktárgyhoz pedig a pénzügyi jog. Az infrastruktúra és a szolgáltatások gazdaságtana című melléktárgy nem teljes a polgári jogi szerződések, különösen a vállalkozási, tervezési és beruházási, valamint az építési szerződések ismerete nélkül, az egészségügyi gazdaságtan melléktárgyhoz pedig szorosan kapcsolódik az egészségügyi jog, valamint az egészségbiztosítás joga.

A közgazdaságtudomány és a jogtudomány között fennálló e kölcsönhatásokkal, valamint átjárási lehetőséggel összefüggésben érdemes arról is szólni, hogy a 10 évvel ezelőtt, 1996-ban ismét megindult debreceni jogászképzés 2002-ig fennállt intézeti kerete nemcsak hogy állam- és jogtudományi karrá nőtte ki magát, hanem felfejlődött arra a szintre, hogy doktori iskolát is alapítson. Ez év kora tavaszán benyújtotta a doktori iskola beindítására irányuló kérelmét a Magyar Akkreditációs Bizottsághoz. Így remény van arra, hogy már a következő tanévben beindulhat az Állam- és Jogtudományi Karon is a doktoranduszképzés, hiszen az induláshoz szükséges feltételek fennállnak. Két főállású és egy mellékállású, valamint egy külsős akadémiai doktorral a Kar rendelkezik, s ezen kívül három habilitált főállású professzora is van, két docensének pedig folyamatban van a habilitációs eljárása. E magasabban minősített oktatók közül öten közreműködnek a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának doktori iskolájában és súlyponti jelleggel ők a mentorai a debreceni jogi karon dolgozó azon tanársegédeknek, akiknek a doktori képzését a miskolci jogi kar doktori iskolája végzi.

Annak ellenére, hogy a debreceni jogi karon még nem működik doktori iskola, a kar immár negyedik alkalommal rendez doktori fórumot, amelynek nemcsak a debreceni kar oktatói és a miskolci doktori iskola képzésében résztvevő tanársegédek vehetnek részt előadásokkal, hanem más jogi karnak a doktoranduszai is. Ezt a lehetőséget eddig azonban csak a miskolci iskola „növédekéi” használták ki. Ebben közrejátszik az is, hogy a két jogi kar között szoros együttműködés alakult ki, amely már évek óta fennáll. Ennélfogva, a debreceni jogi kar doktori fórumainak vitáit nemcsak a debreceni jogi kar fokozattal rendelkező oktatói vezetik, hanem meghívottként a miskolciak is. A majdani debreceni jogi doktori iskolában a képzési rendszer, valamint a doktori fórumon történő megmérettetés nyilván a két doktori iskola szervezeti és módszerbeli hatásai alapján fog kialakulni. Annálfogva pedig – miként ezt kimutattuk – az a tény, hogy több témában átjárási és komplex kutatási lehetőségek rejlenek, fenn áll a lehetősége a határterületeket átfedő komplex Ph.D.-dolgozatok születésének.

A jogi karon beinduló doktorandusz képzés egyben a közgazdaságtudomány és a jogtudomány már fentebb bemutatott kölcsönhatását is tovább fogja erősíteni, hiszen a két doktori iskola az új felsőoktatási törvény értelmében közös társadalomtudományi doktori tanácsot fog létrehozni. Bízunk abban, hogy a két doktori iskola eredményesen fog együttműködni egymással a debreceni tudományos képzés szolgálatában.